

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARY
1000 TAPSCOTT DRIVE
ANN ARBOR, MI 48106-1000

UNIVERSITY MICROFILMS
SERIALS ACQUISITION DEPARTMENT
300 NORTH ZEEB ROAD
ANN ARBOR, MI 48106-1500

UNIVERSITY MICROFILMS

SERIALS ACQUISITION DEPARTMENT

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

Природничо-географічний факультет
Кафедра хімії, екології та методики їх навчання

ОСНОВИ ЕКОЛОГІЇ

Робочий зошит

2016

Подзерей Р.В. Основи екології: Робочий зошит – Умань, 2016. – 60 с.

Рецензенти:

Совгіра С.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри хімії, екології та методики їх навчання.

Макаренко Н.А. – доктор сільськогосподарських наук, професор Національного університету біоресурсів та природокористування

У робочому зошиті подано матеріали до практичних занять студентів технолого-педагогічного та фізико-математичного факультетів з курсу «Основи екології». Розглянуто основні закономірності взаємодії суспільства і природи, особливості впливу антропогенних чинників на природне середовище з точки зору методичних аспектів.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
Протокол №1 від 30 серпня 2016 р.*

Передмова

Україна – найбільш розорана держава Європи (рілля охоплює 55 % території). Вона є “лідером” за площею еродованих земель (близько 30 % сільгоспугідь). Це стосується і площі природної рослинності на одну людину, яка є найменшою і становить лише 0,35 га. Площа заповідних земель у 2,5 рази менша від середньоєвропейської. І навпаки, забрудненість атмосфери у два-чотири рази більша, а кількість чистої води на одного мешканця – у 10 разів менша. В комплексі з іншими чинниками це негативно позначається на здоров’ї та соціальних умовах людей і відповідно на середній тривалості життя, що на 10–12 років коротша, ніж у розвинених країнах.

Досвід країн Західної та Центральної Європи (Англії, Франції, Швейцарії, Німеччини, Чехії, Польщі та ін.) свідчить про необхідність обов’язкового дотримання щонайменше трьох вимог, а саме: ступеня розораності земель, який не повинен перевищувати 20–30 % території держави (що так і є в цих країнах), високого відсотку заповідності та відповідного законодавства. Приміром, у Швейцарії заповідна площа становить 18,5 %, Австрії – 25 %, Німеччині – 24%.

Одним із перспективних напрямків в охороні природи на сьогодні є створення заповідних територій. В 1992 році в Україні був прийнятий закон "Про природно-заповідний фонд України". В ньому викладені правові основи організації, охорони та ефективного використання природно-заповідного фонду країни, збереження їх природних комплексів та об’єктів. Природно-заповідний фонд України з загальнонаціональним надбанням та багатством. Різноманіття форм особливо охоронних природних територій дозволяє розумно сполучати господарські, соціальні, морально-етичні, релігійні, історичні та екологічні завдання, зберігати видове різноманіття тварин та рослин, їх генофонд, підтримувати екологічний баланс в регіонах та забезпечувати фоновий моніторинг навколишнього середовища.

Природоохоронні території (далі – ПТ) відіграють ключову роль на Землі у збереженні її природного каркаса, відтворенні життя та біологічного різноманіття. На даному етапі розвитку цивілізації жодній світовій проблемі не було присвячено стільки рішень ООН, Конвенцій, самітів керівників країн, вищих органів влади держав, світової громадськості тощо, як збереженню біологічного різноманіття та його сталому використанню. Стан біосфери безпосередньо або опосередковано визначає усі головні сфери життя суспільства, як духовні і матеріальні, так і політичні.

Нині знищено або дуже змінено близько 65 % угруповань та екосистем планети. Знищення біорізноманіття, його забруднення і розрив функціональних зв’язків призвели до глобальної екологічної кризи (зміни